

Joan Ferrer al Konvent

les belles arts, una app del mercat llur objectiu principal és el de servir com a oferta turística i la seva única pretensió és reinventar-se— s'aturin a prendre aire i facin un exercici d'honestat i autocrítica; potser aquell dia, dic, s'adonaran que l'art es construeix a partir del contagi de les emocions, de les idees compartides, generalment per un petit grup d'agitadors, com Konvent, on aquestes es tornen boles de foc.

Perquè justament el que saben aquests agitadors del Berguedà, més enllà de pressupostos milionaris, és que la passió és un motor sense el qual no val la pena fer res i que l'única forma de resistència és el *reen-cantament* de la mirada. I així és com es fa dels fortins palaus per qüestionar la guerra, sense obsessionar-se amb el pes de la novetat. Tan sols devorant el que ha estat, el que som. Evitant que la nostra història esdevingui només història, cadàvers del temps, balenes varades enlloc. Atents per construir diàriament els nostres propis móns per evitar el que William Blake advertí fa dos-cents anys: «O crees el teu propi sistema, o el sistema et destrueix.»

Potser algun dia, els museus reconeguin aquestes experiències i parteixin del que som avui i del que tenim ara. En aquest sentit, no sóc gaire optimista, però és que sóc deixeble de l'Arrabal i la samarreta de *Carcamals i barjaules* se'm comença a desgastar.

Manoli Mansilla
Activista cultural

Joan Ferrer

«Sovint sento a dir que l'artista és un home com qualsevol altre, i no ho és. Pot ser víctima de les mateixes angoixes i esperances, però la seva existència comença, ha d'ésser així, quan es manifesta alguna diferència amb l'home corrent.»

JOAN FERRER

Joan Ferrer, de Berga, terra de siena cremada, país de soques i marges. Alt i Baix Berguedà. Teulades rogenques i carrers foscos de finestres que mostren interiors de penombres i estris casolans. Pintor, matèric, contingut i de rauxa, tot alhora. Reflexió i expressió. El seu temps el dedica a caminar pel paisatge que l'inspira, hores de passes meditades trepitjant arrels i roques, enfilant viarany mentre el pensament va lliure.

Estima el territori, tot i saber-ne les carències.

Fa anys va conèixer la persona adequada: el professor i amic estimat, qui amb les seves idees, opinions, criteris, realitzacions, el va educar subtilment i li va fer obrir els ulls, a la recerca d'una altra manera de "veure" la pintura. Josep M. de Martín l'introduí en el seu cercle d'amistats: Castellet, Vilanova, Perucho, Gabriel Ferrater, els germans Goytiso i Nèstor Luján, bon amic, fins al punt de tenir-lo molts diumenges a dinar a casa. En Nèstor, periodista, escriptor, considerat el millor gastrònom espanyol d'aleshores, li va ensenyar a distingir "gat per llebre".

Home proper, pagès i cultivat. Treballa en un viatge introspectiu per arribar a expressar la seva poesia. No hi ha discurs, només les paraules justes; elimina el més superflu perquè res és decoratiu, mínim i màxim. Només cerca l'equilibri que l'obra li demana,

mentre el fum de la pipa anirà omplint, durant anys, l'ambient de l'estudi, i agafa amb destresa l'espàtula que omple el llenç. Treballa la terra, la remena i la sembra. Cada hora compta, cada gest és el necessari.

Sol i serena passen sense diferències quan es tracta de resoldre qüestions de fràgils relacions entre forma i color. Fent i desfent construeix espais per pantalles que se sobreposen i que deixen entreveure, per transparències, matèria damunt matèria. Abans de cada decisió, apareix el conflicte que el portarà a revisar el propòsit de l'obra. Tot al mateix pla. Tot es disputa el primer terme, perquè res no vol restar al fons. Tot al davant, plantant cara a les pors internes. Agosarat i, com més va, més.

Secció àuria, natura idealitzada. I els clàssics, que no hi faltin. La Història de l'Art els deu massa per deixar-los de banda. Wölfflin, René Huyghe i André Lothe

JORDI PLANA

JOSEP M SERAROLS FOTO

Joan Ferrer · S'exposa

(del 29 de juliol al 26 d'agost de 2017)

per Dolors Ferrer Gendrau, de Dòvia - Iniciatives d'Art.

El Konvent de Cal Rosal (Berguedà) presenta **JOAN FERRER · S'EXPOSA**, una proposta creativa que sorgeix de l'artista Joan Ferrer, Dòvia · Iniciatives d'Art, l'equip creatiu del Konvent, Jordi Plana i Maties Salom, comissariada per Dolors Ferrer.

JOAN FERRER · S'EXPOSA presenta la raó de ser de l'artista, el procés creatiu. Una intervenció efímera, que durarà 29 dies, en què Joan Ferrer trasllada el seu estudi al Konvent per pintar l'obra *Un o dos minuts de silenci*. L'autor de Berga s'instal·la al Konvent per mostrar-ne al públic l'execució. Plantegem una exposició en tots els sentits de la paraula. Hi veurem la pintura exposada, oberta en canal, sense trampes. Creixent, per capes, a mesura que en Joan l'elabori. En Joan Ferrer és part activa de l'exposició, ja que serà objecte

d'observació, interacció i diàleg per part del públic. El verb exposar pren diverses formes i significats. El veurem plantejar l'obra, elaborar-la, refer-la i, si cal, reformular-la. Com a públic hi podrem incidir: l'obra s'exposa a això, també, i a molt més. S'hi mostrarà tal com és, i exposarà teoria, idees, línies, colors, textures, equilibri. El patiment de dificultats que li planteja l'obra i, per ventura, l'èxit de veure-la materialitzada. I en última instància, en Joan s'exposa, transparent, al judici de tothom qui hi passi, físicament o virtualment —el procés el documentarem també a través del web socjoanferrer.cat.

ITINERARI EXPOSITIU: ELS LLOCS

Joan Ferrer pren el Konvent. Al voltant del bessó de la mostra, el taller, on hi transcorrerà la trama principal de l'exposició, hi construeix satèl·lits creatius que componen un veritable collage ferreria: el forn, la capella, el forat, les cambres.

El taller. És l'espai principal. En Joan Ferrer hi pintarà el quadre *Un minut o dos de silenci*. El

descansen al capçal del llit, sempre a punt per revisar-los. La pintura d'en Joan Ferrer és una pintura intel·lectual. Hi aboca el gran coneixement que té de l'art, de l'essència de pintar, de les teories pictòriques, de la mestria dels grans. S'allunya, de manera conscient, de les formes amables i de les lectures fàcils, des d'una actitud sempre inconfornista i emmirallada en ideals contemporanis.

Hores de taller per treure allò que ha entrat fins ben endins, explorant racons de l'ànima i enfrontant-se a les pròpies contradiccions. Pinta des de la convicció que l'art ajuda a transformar la societat, perquè permet aturar el temps, i escoltar i deixar aflorar els silencis. Pintura íntima i reservada. Rere les formes hi ha la persona, atrevida i valenta. El seu és un art universal.

Es reinventa per avançar i en canvia la manera, però no pas

la intenció. Les soques cremades i les fàbriques en ruïnes acaben convertides en l'expressionisme més pur. Deixa de banda la figuració per passar a ser, sobretot, pintura. La composició acurada es transforma en dinamisme i força, gestualitat expansiva. Energia i rauxa. I tot i així, en la intenció es manté el rigor per aconseguir l'harmonia compositiva, l'equilibri de l'obra. De nou, res hi és de més.

Mestre, pedagog, divulgador, no es cansa d'acompanyar la pintura amb la voluntat d'explicar el que ha après perquè altres puguin traçar el seu camí; no en va, molts són els seus deixebles. Sempre atent al present, reivindicatiu i compromès amb allò que estima. De soca-rel, en Joan Ferrer és un activista cultural.

Dolors Ferrer i Gendrau

JOSEP M SERAROLS FOTO

veurem treballar, cada dia s'hi posarà una estona. El trobarem pensant, dibuixant, pintant, teixint o badant. Amb xerrera o sense. Content per una troballa creativa que ens explicarà entusiasmat o contrariat perquè haurà decidit, qui ho sap, enfosquir tot el llenç amb una capa de negre i per entelar-nos la mirada. Tot el procés quedarà documentat. En el mateix espai hi haurà en Jordi Plana, càmera en mà, per captar-ne les evolucions. El material rodat s'exposarà al taller mateix en els moments en què l'autor no hi sigui. El registre del procés ens permetrà conservar la memòria del fet.

El Forn. A l'antiga fàbrica tèxtil que es troba en el recinte de la Colònia de Cal Rosal, al costat del Konvent, Joan Ferrer s'apropia d'un espai, el forn de la fàbrica. El lloc pren significat i esdevé obra, tal com una metàfora. És un intercanvi creatiu entre la matèria real i la imaginada per l'artista. L'obra rep el nom de *Tetràmetres iàmbics*.

La Capella. Es converteix en una sala de projecció on s'hi mostrarà el documental de Jordi Plana, *L'oratori*. Aquí Ferrer exposa els principis de la pintura en una lliçó magistral sobre composició, equilibri, color i formes.

El Forat. Aquest habitatge del Konvent, on hi ha un forat a la paret, dóna peu a una cambra fosca. Qui no ha volgut guaitar mai per la finestra prohibida? Qui no ha volgut mirar sense ser vist? Dues fotografies de Jordi Plana mostren el cos cru de l'artista, rep el nom de *Matèric*.

Les Cambres. Els objectes de Joan Ferrer es desprenen de significat i tal com imatges s'exposen formant composicions artístiques. De nou no és la pintura la que s'exposa sinó utensilis rudimen-

taris que defineixen l'essència d'allò que l'artista veu i transforma en obra.

PROGRAMA D'ACTES: MOVIMENTS

Tota mostra necessita un principi i un final. La nostra melodia se centra en l'acció d'en Joan pintant la seva obra, la trama. En el preludi hi veurem el principi, i compartirem l'estona inaugural, imprescindible en qualsevol exposició. A manera de programació paral·lela, però lligada conceptualment a la proposta principal, hi apareixeran els impromptus, convocats al llarg de tot el mes d'agost. I al final, l'epíleg, una conclusió necessària, perquè en l'essència de qualsevol manifestació artística hi cal un tancament.

Preludi. A mode d'introducció musical el Preludi és el primer acte, on el blanc del llenç deixarà pas a l'inici de l'obra. Serà el començament. Els primers moviments d'en Joan aniran acompanyats del Quartet AUSA, on la néta del Joan, na Clara Ferrer, toca el violoncel. Un toc gastronòmic ideat per en Toni Massanés i elaborat per Konvent cuina arrodonirà l'acte.

Trama. L'essència de la mostra. Joan Ferrer en acció, pintant l'obra Un minut o dos de silenci. El veurem plantejar el quadre, crear-hi textures, donar-hi color, dubtar, preguntar, dialogar amb el llenç. La visita serà sempre diferent, perquè el trobarem pensant, dibuixant, pintant, teixint o badant. Amb xerrera o sense. Un privilegi que succeirà unes hores cada dia.

Impromptus. Joan Ferrer · s'exposa és una experiència artística multidisciplinària. En el transcurs de la intervenció, diversos músics acompanyaran el creador i faran créixer la pintura perquè esdevingui una nova manifestació.

Epíleg. És el final. Si el blanc marca l'inici, el terra de siena cremada determinarà el final. L'acte de cloenda serà una acció efímera. L'epíleg l'arrodonirà, en una cloenda no exempta de risc que estarà a l'alçada del conjunt de la mostra.

FOTO JORDI PLANA

FOTOGRAFIES I VÍDEOS de Jordi Plana

Joan Ferrer · s'exposa té una altra figura rellevant, es tracta del fotògraf Jordi Plana. La relació entre ambdós artistes és de fa anys i entre ells hi ha respecte i admiració, Plana ha estat present des de la primera ideació d'acollir Ferrer al Konvent. Aquesta proposta creativa, on Ferrer s'exposarà en tots els sentits, va acompanyada d'una obra visual que es fa possible amb el treball fotogràfic i videogràfic de Plana.

JOAN FERRER · S'EXPOSA.

La Trama, l'essència de la mostra, es registrarà dia rere dia per ser editada i projectada en el mateix espai del taller. L'obra, documentada, permet ser revisada i contemplada pel públic que no pot seguir tots els moments del procés. Ambdós elements són importants, el procés de l'artista, l'obra que creix i el rastre del procés, tal com si volguéssim captar cada gest i cada moment de l'obra. La Capella acull l'Oratòria, una classe magistral de pintura, on Joan Ferrer exposa les bases teòriques del seu treball d'on ell ha begut per poder crear. Aquí, Jordi Plana hi posa el marc, l'espai del

forn de l'antiga fàbrica tèxtil, el lloc que en Joan reconeix com a obra, l'espai del Konvent que pren i l'anomena: Tetràmetres iàmbics. Finalment, el Forat, on dues fotografies del tors del Joan, nu, mostren la part més íntima de l'artista. Plana anomena l'espai Matèric.

EL CONCEPTE GASTRONÒMIC: Productes de la terra

La relació de Joan Ferrer amb la gastronomia no és casual, a casa seva de petit va cultivar el gust per la cuina i el bon menjar gràcies a la seva mare, Dolors Gasol, educada a França. El seu germà Agustí Ferrer és un reconegut gastrònom, el seu nebot Màrius Ferrer, professor i director de cuina de l'escola Joviat de Manresa, i amb en Toni Massanés són veïns a Berga. Amb ells comparteix bones estones de xerrades i àpats. Tanmateix, en Joan, quan parla de cuina ens parla del bon amic Nèstor Luján, qui va conèixer de jove. Va ser el seu mestre i gran amic, Josep M. de Martín, qui el va introduir amb els membres de l'escola de Barcelona: Castellet, Vilanova, Peruchó, els germans Goytisolo i, especialment, amb Nèstor Luján, amb qui va compartir una llarga relació. Blat de moro escairat i pèsols negres. Konvent cuina i Toni

Massanés es troben per idear el tel·lègraf gastronòmic de Joan Ferrer · s'exposa. El punt de partida, tenint en compte l'obra de Ferrer són productes de la terra, allò que menja des de petit i que no hi falta a la taula. En Toni Massanés proposa atendre la naturalesa com a primera font de bellesa i trobar en la naturalitat el sentit estètic de la proposta respectant el producte en ell mateix. El diàleg amb l'obra matèrica de Ferrer, mínima, sense res superflu s'estableix respectant l'aliment despulat d'elaboracions pretensioses. Això no vol dir que rere la proposta no hi hagi d'haver gust, atreviment i expressió. Ens trobem al Konvent i presentem l'obra de Joan Ferrer. Si el Preludi de Joan Ferrer · s'exposa és blanc, perquè és el llenç pur, abans d'estrenar, el blat de moro escairat és el plat proposat per aquest diàleg. I per l'Epíleg terra de siena cremada, el producte escollit és el pèsol negre de la comarca. Konvent cuina, de la mà de Jasmina Ferrer i Eduard Finestres, serà qui s'ocuparà de desenvolupar la proposta i com que parlem d'acte inaugural i de cloenda, no desvetllem res més, sinó que us convidarem a fer el tast.

Dolors Ferrer
de Dòvia · Iniciatives d'Art.

Impressions de Joan Ferrer al Konvent

Un matí de dijous de febrer a Berga, a casa del Joan. S'asseu al sofà, sota un quadre de grans dimensions a la paret blanca. Tots els colors del quadre, el sofà i els vestits semblen talment conjuntats, negres, vermells, tons clars. Parlem de la seva experiència al Konvent, transcorreguts ja sis mesos.

A la paret del davant, a l'altra banda de la sala, hi pengen dos quadres grans del seu amic i mestre, Josep Maria de Martín.

Presència absoluta dels seus estimats pintors a les parets de l'estança. Transcriu les paraules del mestre gairebé literalment com les va dir.

El forn

«Em vaig trobar amb un local que no havia vist mai aquí, potser a Anglaterra o a Holanda... Em va impressionar l'espai, l'aire em va caure a sobre. Era una qüestió de claustrofòbia.

A l'antic forn, just al davant de l'entrada del Konvent, em vaig trobar dins d'un espai cubista. En molts pocs llocs un artista es pot trobar amb un local com aquest. Paret de rajoles pels quatre costats, ben construït. Vaig estar parlant sol una hora, no sé què vaig dir.

El local cubista és meu, me'l vaig endur. El jo del local, jo sóc aquest espai. Localet petit, espai tancat amb quatre dimensions.

El cubisme defuig de la proporció, de la perspectiva i de tota regla que hi havia des de cinc-cents anys abans.»

L'espai del Konvent

«El lloc on vaig treballar durant un mes, era una aula de grans proporcions. Em vaig proposar fer un gran quadre de dimensions que no havia fet mai.

És l'obra més valenta que he fet, segons em van dir els experts, com Xavier Franchesa, Agustí Ferrer, Salvador Vinyes, Climent Vilella, Dolors Santandreu. També m'ho va dir el Josep Pons, el director d'orquestra, que va venir a diverses sessions.

JOSEP M. SERAROLS FOTO

En moltes sessions vaig estar acompanyat de concert i altres coses. Es veu que és l'exposició del Konvent que ha tingut més repercussió.

Vaig treballar-hi un mes, al Konvent.»

El quadre, Un minut o dos de silenci

«Jo he sortit de l'abstracció figurativa i he anat cap a un expressiisme abstracte, un pintura sense arguments.

He passat de l'espàtula als pinzells grossos. En els quadres de grans dimensions la gestualitat és completament diferent.

Vaig començar amb una roda tan gran que el meu cos no podia abraçar.

Més tard, hi vaig escriure PROTESTO! Era la idea del canvi de pintura. Em va encendre la sang, del xoc que em va produir. Demanava pintura de ràbia. Jo estava emprenyat.

Hi havia ambient i música de protesta, amb moments de vertadera ràbia.

El quadre, que feia 6 mestres, en quatre parts ajuntades per darrere, va anar canviant sobre la marxa.

Tens una idea per parts. I, per exemple, en canviar la tercera part, vaig haver de canviar la primera i la segona. La meua pintura es basa en una exageradíssima

ma composició. De manera que si canvio una línia, ho he de canviar tot; i si canvio un color, ho he de canviar tot.

Esclar, hi ha les línies predominants i les contràries...

En un altre moment, hi vaig plantar dues rodes de bicicleta. I per primera vegada es va fer un *ready made*, o art trobat, a Berga, en què l'espectador forma part de la mateixa pintura.

No vaig arribar a concebre el quadre sencer. Hi havia uns trosos que m'agradaven.

El quadre no el podia acabar a casa, i el vaig acabar pintant tot de negre. A tothom va sorprendre el final del quadre.

El Konvent és especial i espacial! De tot plegat, n'estic molt satisfet. El Pep Espelt em va donar total llibertat. I agraïment total al Pep, a la Dolors Ferrer i al Jordi Plana.

L'art de pintar

«Jo em fico a la pintura i la pintura es fica dins meu. No ets tu que fa la pintura, la pintura et fa a tu.

Als 81 anys pinto amb la mateixa força que quan era més jove. Ganes d'inventar, de crear, mirar de fer alguna cosa que encara no s'hagi fet. Sempre parlo de la diferència entre l'home corrent i l'home artista.

Els pintors que fan pintura ràpida, la pintura d'Olot, per en-

tendre'ns, fan el mateix que fa 150 anys es practicava fins a la mort de Cézanne.

La pintura és una cosa objectiva. Jo vaig a la veritat de la pintura, que com s'ha convingut, és: Una sèrie de ratlles i taques, situades de tal manera en una superfície, que produeixi en l'espectador una emoció estètica.

Els crítics d'art, tant la Maria Lluïsa Borràs com el Josep Maria Cadena, em diuen que si jo no m'hagués *enterrat* a Berga, com Josep Maria de Martín, sortiria a tots els llibres d'art.»

Contemplant dos quadres de Josep Maria de Martín

Picasso engendra el cubisme a Gósol, el 1906. A partir de Les demoiselles d'Avignon, se'n va al cubisme analític i sintètic.

Hi havia un moment en què Picasso i Braque feien gairebé el mateix, costava de distingir.

De Martín surt de Cézanne i surt de la barreja postcubista.

Joan Ferrer surt de De Martín, va ser el meu mestre. I gràcies a ell vaig conèixer Nèstor Luján, Joan Peruchó i Gabriel Ferrater, el poeta, i el que escriu sobre pintura, tot i que el vaig poder tractar poc temps.

El Nèstor Luján era del restaurant Agut d'Avinyó. I el seu sogre, que era més jove que ell, es va suïcidar al mercat de la Boqueria portant un barret de bombí.

El Luján havia vingut a casa meua, a Sant Boi de Lluçanès, on, per cert, hi ha una sala d'exposicions que van batejar amb el meu nom, al carrer de sota l'església.»

En Joan Ferrer em parla il·lusionat de detalls i de textos de l'exposició antològica que es farà properament al convent de Sant Francesc de Berga. Però aquest gran esdeveniment cultural mereixerà una atenció especial quan arribi el moment.

Si voleu saber-ne més de l'experiència *Joan Ferrer s'exposa* que va tenir lloc del 29 de juliol al 26 d'agost de 2017, podeu entrar al web socjoanferrer.cat

Quirze Grifell